

Jo da, vi kan faktisk både øke prisen på fossilt brennstoff og sørge for at de som har minst, tjener på det.

Farvel til karbonøkonomien

KLASSEKAMPEN 23.01.2014

KRONIKK

Anders Ekeland, Hallvard Birkeland, Einar Braathen, Karsten Johansen, Ivar Jørde

Verdens mest kjente klima-forsker, amerikaneren James Hansen, har skapt begrepet «exit-strategi», det vil si en politikk for å bryte ut av fossiløkonomien. I en kongresshøring i februar 2009 lanserte han et forslag om en planmessig stigende CO₂-avgift på fossilt brensel der alle inntektene hver måned blir fullt utbetalt med et likt beløp rett inn på innbyggernes bankkonti. Avgiften skal kreves inn fra produsenter og importører av fossilt brensel. Det har vært overraskende lite debatt om forslaget i Norge, gitt den prestisje Hansen har som vitenskapsmann og klimaaktivist.

Det er klart at et land som innfører Hansen avgift vil svekke sin konkurransevne. Men internasjonale handelsregler tillater såkalt «border tax adjustment» – altså en toll som tilsvarer nasjonale avgifter, inkludert CO₂-avgift. På den måten kan land som innfører CO₂-avgift presse andre land til også å innføre en slik avgift. En trenger ikke en atomfattende internasjonal avtale fra dag én.

Ideen om at avgiftsmidlene skal utbetales direkte til befolkningen med et likt beløp, er utprøvd med oljeinntektene i Alaska, der ordningen er populær.

I motsetning til et kvotesystem, som er komplisert, ikke dekker alle næringer, hvor næringslivet får penger i form av gratis utslippskvoter som de kan selge, som preges

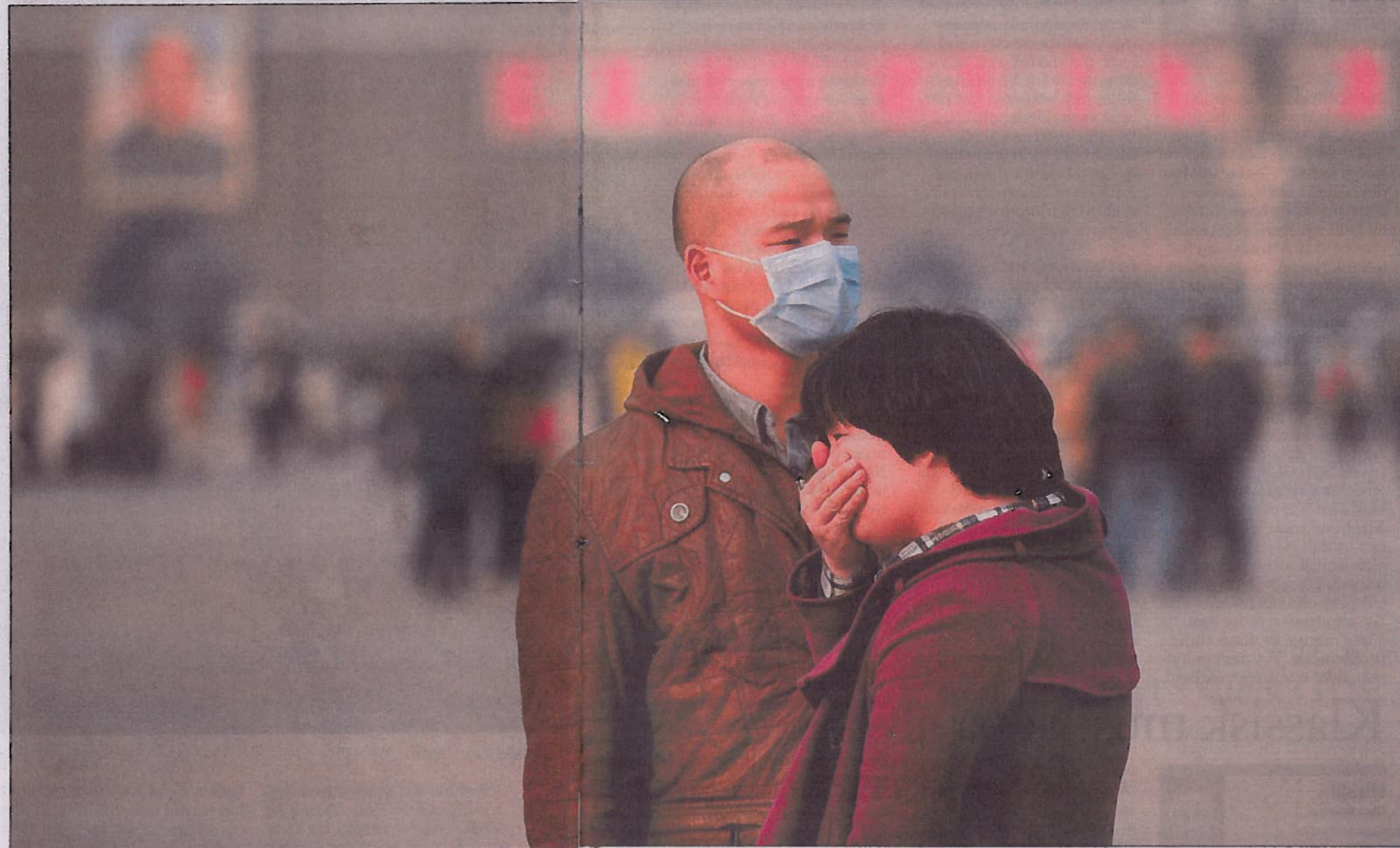
av svært svingende priser og følgelig egner seg for spekulanter, er et karbonavgiftssystem lett å forstå. Avgiften stiger jevnt og prisen på for eksempel bensin stiger jamt og forutsigbart samtidig som man hver måned får sin del av avgiftsinntektene inn på kontoen.

En refundert karbonavgift er også god fordelingspolitikk. Det er beregnet at to tredjedeler av befolkningen i USA vil få like mye eller mer penger inn på konto enn de vil betale i avgift fordi alt som krever fossilt brensel blir dyrere. Den rikeste femtedelen bruker i USA tre ganger så mye bensin som den fattigste, de flyr mer enn de fattigste, og har generelt et mer CO₂-intensivt forbruk og vil følgelig betale mer i karbonavgift enn de får igjen.

Med Hansens forslag vil folk flest få materiell interesse av å skatlegge fossil energi. Hansen foreslår å starte på en dollar per gallon, noe som tilsvarer om lag 1,5 krone per liter. Det ville gi omtrent 18.000 kroner utbetalt per person i året i 2020, altså 1500 kroner i måneden. Familier med barn vil få samme beløp utbetalt også til barna. Det vil oppstå diskusjon

rundt middagsbordet i de tusen hjem om hvordan familien kan gå i pluss – altså få mer utbetalt enn de betaler i økte varepriser og det blir da synlig at måten å bli lønnsom på vil være å velge bort varer som er produsert med fossile drivstoff, bensinlukende biler, oljefyring og så videre. «Karbonavgift til fordeling» er skreddersydd for å få folkelig støtte, og for å øke klimabevisstheten i folket.

Med en stadig økende avgift vil fornybar energi bli kon-

HVOR ER UTGANGEN? Systemet «Karbonavgift til fordeling» er skreddersydd for å få folkelig støtte til å skatlegge fossil energi, skriver forfatterne. Besøkende på Den himmelske freds plass i Beijing får knapt puste på grunn av forurensning fra fossilt brensel. FOTO: WANG ZHAO, AFP/SCANPIX

kurransedyktig i forhold til fossile brenslar, og ikke et subsidiesluk. Det er få ting som setter slik fart i teknologisk utvikling som kraftige prisendringer.

I dag er det ingen i Norge som tør eller vil bruke prisen på fossilt brensel som virkemiddel, dermed blir det bare subsidier til grønn teknologi igjen, til naturødeleggende vindmøller som produserer energi som bare kommer i tillegg til den fossile – som fortsatt er billigst.

Det er bare Miljøpartiet De

Grønne som går inn for Hansens forslag om avgift til fordeling, men her er det bare nevnt som ett av mange punkter i programmet, og det var ikke tema i partiets valgkamp.

Sosialister har sunne ryggmargsreflekser mot å støtte tiltak som gjør alt dyrere fordi det vil ramme vanlige folk. Samtidig er man på venstresida sterke tilhengere av å redusere bruken av fossile brenslar. Men dersom en lykkes med å redusere

bruken av fossilt brensel, vil det meste bli dyrere, siden knapphet på energi vil føre til økende priser. Fossil energi må bli mye dyrere enn fornybar energi for å få til vesentlige utslippsreduksjoner.

SV har til nå vært en temmelig ukritisk tilhenger av kvotehandel, spesielt EUs kvotehandelssystem. Rødt har hele tida vært kritisk til kvotehandel, men er imot CO₂-avgift fordi «de fleste avgifter er regressive, og bidrar dermed til å øke

forskjellene i samfunnet». Dette er ikke riktig når avgiftspengene blir fordelt likt, og det er ingenting i veien for å kreve at lavinntektsgrupper får en større andel av avgiftsinntektene.

Kapitalismen er i dag det dominerende systemet i hele verden. Den grunnleggende veksttvangen i kapitalismen er i ferd med å bli en eksistensiell trussel mot både sivilisasjon og livet på planeten, ikke bare gjennom drivhuseffekten, men gjennom det totale

trykket på miljøet og næringskjedene. Det er nødvendig at alle, også venstresida, tenker nytt, om vi skal få økonomien over i et fornybart spor. Nettstedet okososialisme.no handler om dette. Vi mener at karbonavgift til fordeling er det sentrale, men sjølsagt ikke det eneste virkemidlet for å redde klimaet.

Anders Ekeland, Hallvard Birkeland, Einar Braathen, Karsten Johansen, Ivar Jørde, økososialistisk nettverk anders.ekeland@online.no